

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Marika Schmidt

5-6-AASTASTE LASTE JUTUSTAMISOSKUSE TOETAMINE MUINASJUTTUDE ABIL
VÕRU LINNA LASTEAEDADE NÄITEL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Age Salo (MA)

Tartu 2019

5-6- aastaste laste jutustamisoskuse toetamine muinasjuttude abil Võru linna lastaedade näitel

Resüme

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas toimub 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamine muinasjuttude abil Võru linna lasteaedades. Muinasjuttude kasutamist jutustamisoskuse toetamisel on vähe uuritud, kuid teooriast ilmneb, et muinasjutul on tähtis roll lapse jutustamisoskuse arendamisel, mida peab toetama ka koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevus. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Uuringus osales 5 Võru linna lasteaia õpetajat, kes olid õpetanud viimase viie aasta jooksul 5-6- aastaseid lapsi ning kasutanud oma töös muinasjutte. Andmete analüüsimisel kasutati kvalitatiivset induktiivset temaatilist analüüsi. Uurimuste tulemustest ilmnnes, et muinasjutul on tähtis roll laste jutustamisoskuse toetamisel. Selgus, et õpetajad peavad muinasjutte kasutades silmas, et nendes oleks laste jaoks õpetlikkust ja kaasahaaravust, need tekitaks lastes huvi ja oleks eakohased. Lisaks toodi välja erinevaid võimalusi, kuidas muinasjutu abil rikastada laste sõnavara ja keelelist arengut. Muinasjutud leiavad kasutust erinevatel viisidel ning läbi erinevate valdkondade lõimingu toetavad laste jutustamisoskust.

Märksõnad: muinasjutt, 5-6-aastased, jutustamisoskus, jutustamisoskuse toetamine

Support the storytelling skills of children in the 5-6 year by using fairy tales on the example of the towns of Võru

Abstract

The goal of Bachelor's thesis was to find out how to support the storytelling skills of 5-6-year-old children through fairytales in the kindergartens of Võru town. The use of fairy tales to support storytelling skills has been understudied, but it is evident from the action that fairy tales play an important role in supporting the child's narrative skills, which must also be supported by the schooling and education of the pre-school child care institution. Semi-structured interviews were used to gather data. The study included 5 kindergarten teachers in Võru town, who had taught the children of 5-6 years in the last five years and used fairy tales in their work. The data was analyzed using a qualitative inductive thematic analysis. The results of the studies showed that fairy tales play an important role in supporting children's storytelling skills. It turned out that teachers, using fairy tales, meant that it would have the teaching and adoring for children, would cause interest and age-appropriate age. In addition, there were different ways to enrich children's vocabulary and linguistic development with a fairytale. Fairy tales are being exploited in different ways, and the integration of different areas is supported by storytelling skills.

Keywords: fairy tale, 5-6 years of age, storytelling, support for storytelling skills

Sisukord

2	
Abstract	3
Sissejuhatus	5
6	
6	
8	
9	
10	
12	
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	13
Metoodika	13
Valim	13
Andmete kogumine	14
Andmete analüüs	15
Tulemused	16
16	
Millest õpetajad lähtuvad muinasjutu valikul, et see toetaks jutustamisoskust	18
Muinasjuttude kasutamise võimalused jutustamisoskuse toetamisel	19
21	
24	
24	
25	
29	
Lisa 2. Väljavõte uurijapäevikust	31
Lisa 3. Ala- ja peakategoriate moodustumine	33

Sissejuhatus

Muinasjutul on ka tänapäeva laste jaoks igapäevaelus väga oluline koht. Peaaegu igal lapsel on oma lemmikmuinasjutt (Laxen, 2005). Muinasjutu lõpp on enamasti õnnelik, kus headus võidab kurjuse ning räägib tegelaste erinevatest rollidest, õnnestumisest ja ebaõnnest (Zehetner, 2013). Muinasjutud mõjuvad enamasti lapsele positiivselt ning aiavad kaasa lapse maailma mõistmisele (Bettelheim, 2007). Muinasjutt räägib lapsega sümbolkeeles ja on lapsele ülim tõde, ta usub seda, mida muinasjutt kuuleb. Õpetajad peaksid õpetama lastele muinasjutu sügavat tähendust (Kulikovskaya & Andrienko, 2016).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on sätestatud, et valdkonna „Keel ja kõne“ õppe- ja kasvatustegevus hõlmab endas lapse kõne toetamist kõigis tegevustes. Oluline on laste jutustamisoskust toetada nii dramatiseeringute, jutustamise kui ümberjutustuste kaudu. 5-6-aastane laps püsib oma jutuga teemas ning jutustab kuulnud teksti, kasutades ajalist ja sündmuste järjekorda. Samuti oskab 5-6-aastane laps jutustada pildile toetudes. Selles vanuses lapsed jutustavad meelsasti ka oma kogemuste põhjal. 5-6-aastase lapse laused on pikemad ja paremini seotud ning lapsele meeldib ka ise jutte luua (Hallap & Padrik, 2008). Karlepi (2003) järgi on jutustus vähemalt kahest lausungist koosnev tekst. Jutustuse peamine roll on jutustajal ja sellel, kuidas ta oma teksti edasi annab. See omakorda oleneb sõnavara suurusest ja keelekasutuse oskustest. Jutustamisoskus on väga oluline enese arusaadavaks tegemise, suhtlemise ja tegevustes osalemise vahend.

Laxeni (2006) sõnul on muinasjutt elav pedagoogika. Muinasjutu kasutamine harival eesmärgil sõltub enamasti õpetajast, kas tal on huvi õppetegevuses kasutada muinasjutte, õpetaja oskustest kasutada muinasjutte sihipäraselt ning õpetaja oskustest tekitada huvi muinasjuttude vastu ka lastes (Hohr, 2000). Varasematest uuringutest on selgunud, et koolieelse lasteasutuse õpetajad kasutavad õppe- ja kasvatustöö eesmärgil lastekirjandust (Kask, 2017; Kurik, 2012; Tintso, 2018). Uuritud on ka seda, et muinasjuttudel on oluline koht lastekirjanduses, mida lasteaias õpetajad kasutavad õppetöö eesmärgil (Tintso, 2018). Uuritud on veel muinasjuttude kasutamist õppetegevuses (Moora, 2017) ning kõnearenduses (Väljaots, 2018) ja jutustamisoskuse arendamises (Vreimann, 2016), kuid konkreetselt muinasjuttude kasutamist 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel koolieelses õppeasutuses ei ole täpsemalt uuritud. Eelnevate uurimustööde põhjal võib järeldada, et õpetajad kasutavad oma töös muinasjutte ning muinasjutud on jätkuvalt tänuväärne materjal töös lastega. Sellest tulenevalt on oluline uurida, kuidas kasutatakse muinasjutte koolieelses

lasteasutuses jutustamisoskuse toetamiseks. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas toimub 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamine muinasjuttude abil Võru linna lasteaedade näitel.

Teoreetiline ülevaade

Jutustamisoskus ja selle arendamise vajadus ning eeldused

Jutustamisoskuse toetamise vajadus algab lapse sünniga. Jutustamisoskuse areng on keeruline ja pikk protsess, mis on tihedalt seotud lapse kognitiivsete, sotsiaalsete, lingvistiliste oskustega ning kogemustega ümbritsevast maailmast (Leinonen, Letts, & Smith, 2000). Jutustamisoskus on baasoskusi enda arusaadavaks tegemisel, vestlustes osalemisel ja info vahendamisel. Karlepi (2003) järgi on jutustamisoskus oma kõne arusaadavalt teistele edastamine ning edastatud tekst võib koosneda kahest või enamast lausungist. Sarnasel arvamusel Karlepiga (2003) on ka Bloom (1988), kes nimetab jutustamisoskust vajaduseks informatsiooni vahetada, veendudes, et informatsioon on olnud arusaadav ka siis, kui on olnud keerukam keelekasutus. Erinevad allikad (Hallap & Padrik, 2008; Hallap & Traumann, 2011; Puidet, 2008) on välja toonud laste suulise eneseväljenduse vajaduse toetamise, sest kooli minnes on laste jutustamisoskus tagasihoidlik ja lünklik. Laste madala jutustamisoskuse taseme tõstmiseks on Puidet (2008) soovitanud lastel lasta rohkem jutustada ja rääkida. Selleks, et lapsed saaksid ennast arusaadavaks teha, on neil vajalik sidusa kõne olemasolu, mida iseloomustab sisu ja vorm. Sidus kõne jaguneb kaheks – dialoogiks ja monoloogiks. Dialoogilise kõnega luuakse alus jutustamisoskusele (Puidet, 2008). Laste jutustamisoskus areneb sõnade, lausete, vestluse kaudu (Gooden & Kearns, 2013).

Et laste jutustamisoskus oleks toetatud, on vaja teavet lapse kõne arengu tasemest. Karlep (2003a) on toonud välja kõnearenduse kolm tasandit. Esimeseks tasandiks on laiendada keelevahendite valdamist (sõnavara, lausemallid). Teine on tasand, kus õpetatakse lapsi eelpoolmainitud oskusi ja keelevahendeid rakendama sõltuvalt suhtlusolukorrast (kas kuulajana või kõnelejana). Kolmandal tasandil õpetatakse lapsi keelt kasutama suhtlemisel ning õppe- ja tunnetustegevustes. Vastavalt tasemele areneb ka laste jutustamisoskus (Hallap & Padrik, 2008). Jutustamise edastamisel on väga oluline selle sidusus (Leinonen, Letts, & Smith, 2000). See tähendab, et jutt antakse edasi õiges järjekorras (sissejuhatus, lugu ja kokkuvõte) ja laused on seoses tekstiga. Mida terviklikum on jutt, seda lihtsam on kuulajal mõista jutustuse sisu ja mõtet. Lapse vanuse kasvades areneb ka tema sõnavara. Teisest eluaastast on lapse lausetes kolm kuni neli sõna, selles vanuses koostatakse esimesi jutukesi

(Smith et al., 2008). Märkatava jutustamisoskuse arengu tunnistajaks saab olla laste vanuses alates neljandast eluaastast (Karlep, 1998; Tulviste, 2008). 4-aastased lapsed moodustavad ahellauseid, mis on üksteise järgi põimitud ning mille ühenduskohal esinevad sidesõnad *ja, ja siis* (Hallap & Padrik, 2008). Lauseid on selles vanuses jutustuses 2-3 (Hallap & Padrik, 2008). 5-aastase lapse kõnes esineb juba erinevaid suhtlemisstrateegiaid. Selles vanuses laps suudab täiskasvanu abita jutustada umbes 3-5-lauselise teksti, kasutades ahellauseid. Jutustamisoskus sõltub sellest, kui tuttav on teema, mida laps jutustab (Hallap & Padrik, 2008). 6-aastane vestleb hea meelega nii täiskasvanute kui lastega. Laps selles vanuses jutustab nii oma kogetu, pildilt nähtu kui ka kuuldu põhjal. Laused on sidusamad ja kasutusel on rohkem liitlauseid. 6- aastased lapsed loovad ka ise jutte (Hallap & Padrik, 2008). Laste tekstiloome oskuse arendamist tuleb teha sihipäraselt ja teadlikult, sest sellest sõltub laste kirjaliku keele omandamine ja kooliedukus (Hallap & Traumann, 2011). Jutustamisoskust saab lastel arendada kaheti: esiteks, aidates lastel oma mõtteid täpselt väljendada ja kasutada mälu; teiseks, aidates lastel valida sõnu, et moodustuks sidus lause (Hallap & Padrik, 2008). Teksti mõistmise aluseks on sõnadest arusaamine ning lause tähenduse ja mõtete ühendamine. Lõpuks viiakse kokku teadmised ja tajutu.

Koolieelses lasteasutuses on jutustamisoskus igapäevaste tegevuste lahutamatu osa. Õppekava järgi on oluline toetada sidusa kõne arendamist erinevates tegevustes nii mängus, igapäevatoimingutes kui ka kõikides õppevaldkondades (matemaatika, keel ja kõne, mina ja keskkond, kunst, muusika, liikumine) (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Jutustamisoskuse üheks peamiseks eelduseks on omandada teksti mõistmine ja keelevahendite valdamine (Padrik & Hallap, 2008; Tooming, 2014). Keelevahendite hulka kuuluvad sõnavormid, lause kujundamine ja sõnavara. Sõnavara hakkab kujunema enne teist eluaastat kui lapse kõnes ilmnevad esimesed sõnad (Hallap & Padrik 2008; Tulviste 2008). Lennenberg (1967) rõhutab lapse keelelise arengu seotust lapse üldise arengu ja küpsusega. Vögotski (1962, viidatud Krull, 2000 j) aga rõhutab eriti keele ja mõtlemise tihedat seost. Piaget (1970, viidatud Krull, 2000 j) omakorda asetab rõhu kindlate etappide läbimise vajadusele. Eelnenud etapile järgneb keerukam etapp. Karlepi (1998) järgi on üheks jutustamisoskuse eelduseks ka mälu areng ja kujunema hakkav sisekõne, mis algab tavaliselt 4- 5-aastastel lastel. Mida vanem laps, seda suuremad on tema jutustamiskogemus ja ka sõnavara (Hallap & Padrik, 2008; Smith, Cowie, & Blades, 2008). Heaks jutustamisoskuse eelduseks ei piisa üksnes sõnadest, vaid sõnu tuleb osata ka lauseks siduda (Hallap & Padrik, 2008). Laps kasutab lauseid tegevuse käigus, suheldes teistega. Suulises suhtlemises kasutatavad laused on lühikesed ja sõnu saab vabamalt

kasutada. (Hallap & Padrik, 2008). Jutustamisoskuse eelduseks tuleb nimetada kindlasti ka hääldamist. Antud kontekstis tuleb jälgida lapse häälikute hääldust jutustamisel, vestluses, sõnas. (Hallap & Padrik, 2008). Jutustusoskuse eelduseks tuleks Tulviste (2008) järgi lugeda ka kõnekeskkonna mõju lapsele, kus ta igapäevaselt viibib. Lapse kõnekeskkonna moodustavad täiskasvanud, kellega laps igapäevaselt kokku puutub. Laps, peab saama kuulata teda ümbritsevat kõnet kust ta saab oma kõneks vajaliku eeskuju (Tulviste, 2008). Kui loome lapsele turvalise keelekasutuse keskkonna, on ka lapsel julgem oma keelt kasutada (Tulviste, 2008).

Jutustamisoskuse arendamine

Laste keeleline areng saab alguse lapse sünniga, mil nad hakkavad kokku puutuma täiskasvanud keele kasutajatega. Jutustusoskuse areng hakkab lastel toimuma alates 3-4 eluaastast, kui lapsed hakkavad jutustama peamiselt oma kogemusest (Stadler & Ward, 2005). Nii nagu kõnearendus ei piirdu vaid „Kõne ja keele“ valdkonna tegevustega, tuleks ka laste jutustamisoskust arendada ja toetada kõigis igapäevategevustes (Hallap & Padrik, 2008). Lasteaia seisukohalt ongi õpetajad olulisteks inimesteks, kes suunavad lapsi ümber jutustama, dramatiseerima, kuulama, jutustama, need on jutustamisoskuse arendamises olulisteks komponentideks (Hallap & Padrik, 2008). Karlep (2003), on välja toonud jutustamisoskuse arendamise suunad, mis aitavad ja toetavad õpetajat koolieelses lasteasutuses laste jutustamisoskuse arendamisel.

1. Lapsed kommenteerivad mingit toimingut ettenäitamisega, koos iga osatoiminguga ja selle eesmärgi kommenteerimisega sooritatakse toiming. Õpetaja esitab lastele küsimusi ning laseb neil toimingu kommentaaridega kokku võtta.
2. Probleemile lahenduse otsimine, millele järgneb probleemi lahendamine ja lõpeb laste poolse kommentaariga.
3. Õpetaja laseb lastel kaaslase kõnet toetada praktilise probleemi lahendamisel. Õpetaja või kaaslane esitab lapsele küsimusi ning aitab ja toetab tegevuse kirjeldamisel.
4. Tuleb lasta lastel anda soovitusi tegelasele pildil kujutatud probleemsituatsioonis. Soovituse andmiseks peaks lapsel olema varasemad teadmised antud situatsioonist.
5. Jutustamine tuttava pildi järgi.
6. Kuulatud tekstist ausaamine, kasutades abiks tegevuspilti või pildiseeria.

Sarnaselt Karlepile (2003) on väikelaste jutustamise etapid välja toonud ka Stadler&Ward (2005):

1. Märgistamine – tegelaste ja tegevuste nimetamine.
2. Loetlemine – mainitakse tegelasi ja tegevusi ning nende omadusi, mida pole eelnevalt mainitud.
3. Ühendamine – on olemas tegelased ja teema, aga tegevusi ei kajastata ajalises järjekorras.
4. Järjestamine – kasutatakse korrektselt põhjus-tagajärge ajalises järjekorras.
5. Jutustamine - see tase koosneb kõigist eelnimetatud komponentidest.

Viimasel ajal on palju pööratud tähelepanu eelkooliealiste laste jutustamisoskusele nii meil kui kogu maailmas. Põhjuse selleks on andnud eakohase ja kõnepuudega laste eristamise vajadus ning teisalt vajadus sihipäraseks laste jutustamisoskuse toetamiseks (Hallap & Traumann, 2011). Jutustamisoskus kasvab koos lapsega, muutudes sidusamaks ja ühtlasemaks (Umek et al., 2002). Tuginedes erinevatele allikatel (Hallap & Padrik, 2008; Karlep, 2003), siis väga oluline on pildiraamatute kasutamine jutustamisoskuse toetamisel. Lapsed otsivad jutustamisel tuge raamatu piltidelt. Traumani (2006) arvates on oluliseks jutustamisoskuse arendamise võimaluseks ümberjutustus. Olenevalt kuuldu tekstist, teksti raskusastmest, ettelugemise kordustest ning tuttavast tekstist sõltub ka lapse ümberjutustuse pikkus ja sisu. Hallap ja Padrik (2008) on välja toonud muinasjuttude hea kasutamise võimaluse jutustamisoskuse arendamises, juhul kui tekst on lapsele tuttav. Moora (2017) on oma töös kirjeldanud ka dramatiseeringut kui ühte moodust jutustamisoskuse arendamisel. Lapsed õpivad selgeks muinasjutu ja seda mängitakse nii suuremale publikule kui ka oma rühmas. Õpetajad kasutavad juttude jutustamisel huvi tekitamiseks palju käpiknukke ja nukke ja annavad lastele võimaluse kasutada erinevaid kostüüme (Moora, 2017).

5-6-aastaste laste jutustamisoskus

5-6- eluaastal toimub lastel kõige tähtsam muutus lausetevahelisel tasandil (Hallap & Padrik, 2008). See andis tõuke ka käesoleva töö autorile uurida 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamise võimalust. Just selles vanuses tõuseb laste jutustamisoskus ja väliskõne on piisavalt arenenud, mis laseb areneda sisekõnel kust arenevad edasi metakeelelised oskused, s.t õppimine lugema ja kirjutama (Karlep, 1998). Koolieelses riiklikus õppekavas (2011) on välja toodud, et õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel oskab 6-aastane laps jutustada pildi, kuulnud

teksti või oma kogemuste põhjal. Nagu varem mainitud, seostatakse jutustamisoskust sõnavara suurusega. Koolieelse riikliku õppekava alusel (2011) on 6-aastaste laste sõnavara piisavalt suur. Lapsed vanuses 5-6 aastat hakkavad mõistma, et kuulajate teadmised võivad olla erinevad tema omadest, ning võõra ja tuttavaga suheldakse erinevalt. Suheldakse meeleldi nii laste kui täiskasvanuga. Suhtlemine on suunatud teadmiste edastamisele ja saamisele (Hallap & Padrik, 2008). Oluliste aspektidena on Hallap ja Padrik (2008) välja toonud, mida võiks jälgida 5-6-aastaste lastega suhtlemisel, et suureneks laste jutustamisoskus ja sõnavara. Võimalusel oleks hea kasutada pildiseeriaid, erinevaid aheljutustusi, mälu treenivaid harjutusi, juttude väljamõtlemist, vigade parandamine täiskasvanu jutus, põhjus-tagajärje seostamist. Lapsega tuleks rääkida lapsele huvipakkuvatest asjadest ja tegevustest ning jagada mitmekülgseid kommentaare. Lapsel tuleb lasta palju küsida ning tekitada olukordi, kus laps peab ka ise vastama. Täiskasvanud peaksid huvi tundma laste juttude ja seletuste vastu, olema huvitatud lastega suhtlemisest (Hallap & Padrik, 2008). Põhjusena eelneva puudumisele on välja toodud asjaolu, et lastel puuduvad eeskujud, puuduvad ühised vestlused ja arutelud. Vanemad ei ole huvitatud või puuduvad oskused tegeleda jutustamisoskuse toetamisega (Hallap & Traumann, 2011), Sarnased puudused võivad esineda ka pedagoogidel.

Muinasjutu olemus ja liigid ning muinasjutu roll lapse arengus

Muinasjutt on fantaasiaküllane õpetliku sisuga lugu, mille tunnusteks on imepärane üleloomulikkus ja ebatavalisus (Krusten et al., 2006). Steineri (1992) järgi on muinasjuttude algus enamasti harmooniline „ Oli kord üks hea kuningas...“, „Elas kord üks imearmas tüdruk“. Muinasjutu tekke ajal elasid inimesed oma mõttemaailmas vaimude, nõidade ning igasuguste teiste kujutelmade reaalses maailmas – need olid nendele ka tegelikult olemas. Muinasjutu tegevus toimub tavaliselt imepärasel maailmas, kus inimeste suur õnneigatsus täitub, headus tasutakse ja kurjus saab karistuse. Muinasjutt on klassikaline rahvajutt, mis tugineb iidsele tarkusele (Laxen, 2005). Muinasjuttudel on omane sõnastada eksistentsiaalne dilemma lühidalt ja rõhutatult, mis lubab lapsel kohe kokku puutuda probleemiga selle olulises vormis. Muinasjutt lihtsustab kõiki olukordi. Kõik tegelased on selgelt välja joonistatud, detailid, välja arvatud väga tähtsad, on kõrvaldatud. Kõik tegelased on pigem tüüpilised kui unikaalsed (Bettelheim, 2007). Tegelased on konkreetset ja vastandlikud (hea-halb, ilus- inetu, rikas-vaene). Kõigil ja kõigel on muinasjutu maailmas kindel tähendus. Foon, mille taustal rullub tegevus, ei saa olla neutraalne või loomulik, sest ta peab olema äärmiselt

saladuslik ja fantastiline. Muinasjutu tegevuspaik on tihedalt seotud muinasjutu endaga (Riis, 2007). Bettelheim (2007) on kirja pannud, et muinasjutt samaaegselt lõbustab last andes lapsele teadmisi tema enda kohta ja aitab kaasa ka lapse isiksuse arengule. Muinasjutte on väga palju ja väga erinevaid. Muinasjutud on erineva pikkusega, tegelaste arvuga, sisuga jne. Krusten jt on väljatoonud muinasjuttude jagunemise rahva- ja kunstmuinasjuttudeks. Rahvamuinasjuttu iseloomustab anonüümsus ja suuline levik. Tuntumad rahvamuinasjutud on „Kakuke” ja „Naeris”. Kunstmuinasjutu all mõistetakse autoriloomingut, mis sageli järgib rahvamuinasjutu süžeed või vormiskeemi. Kunstmuinasjutud on näiteks Eno Raua „Siili keedupott” ja Ellen Niidu „Jutt jänese pojast, kes ei tahtnud magama jääda”. Tegelaste ja sündmustiku alusel jagunevad muinasjutud imemuinasjuttudeks, loomamuinasjuttudeks, olustikulise tagapõhjaga novellilaadseteks muinasjuttudeks ning piibliainesel põhinevateks legendilaadseteks muinasjuttudeks (Krusten et al., 2006). Imemuinasjutt on fantastilise sisuga, üleloomulike tegelaste ja sündmustikega muinasjutud (Krusten et al., 2006). Imemuinasjutud on Charles Perrault „Tuhkatriinu” ja Jakob ja Wilhelm Grimm „Lumivalgeke ja seitse põialpoissi”. Loomamuinasjuttudes on Laugste (1986) järgi peategelasteks nii mets- kui ka koduloomad nii üksi kui ka koos inimesega. Näited loomamuinasjuttudest Jakob ja Wilhelm Grimm „Hunt ja seitse kitsetalle”, „Hiir kassile rätsepaks” Setu muinasjutt. Novellilaadsed ehk olustikulised muinasjutud, milles pole näilist üleloomulikkust. Muinasjutukangelane võib teisi erilise vaimse osavuse ja üleolekuga. Tegelasiks on kavalad lihtsad inimesed, kes tänu nupukusele saavad rikkaks ja õnnelikuks, inetust ilusaks jne. Näiteks „Tark talutüdruk”. Tegelasid pärinevad enamasti kristlikust kultuurist ja kombestikust, alustades päkapikkudest ja lõpetades jõuluvanaga. Näited Mari Saat „Päkapikuõpetus”, „Eesti jõulumuinasjutte”. Muinasjutt meeldib enamasti igasuguses vanuses lastele ja seetõttu on see tänuväärseks tekstiliigiks, mille abil mängulises vormis saab arendada mitmesuguseid oskusi (Plado & Sunts 2015). Puidet (2008) on leidnud, et jutustatud muinasjutt arendab laste kujutlusvõimet, kuulamisoskust ja mõtlemist rohkem kui raamatutekst, sest lapsed õpivad rääkima täiskasvanu kõnet jäljendades. Muinasjutt oma huvipakkuva süžee, kunstipäraste väljendite ning korrapäraste väljendite ning korrapärase struktuuriga on väga tõhus vahend laste sidusa kõne arendamiseks (Puidet, 2008). Laxen (2005) on arvamisel, et muinasjutt räägib lapsega oma sümbolkeeles ja lapsed mõistavad muinasjutu piltlikku keelt alateadlikult. Bettelheim (2007) on välja toonud muinasjutu mitmetähenduslikkuse ja selle kuidas muinasjutt rikastab lapse eksistentsi paljudel eri viisidel. Lapsed saavad aimu terviklikust inimolendi arengust, kasvuprotsessist, erinevustest vastassugupoolte vahel jne. Watts (2006)

toob välja muinasjuttude jutustamise vajalikkuse lastele selleks, et õpetada lastele elu, tuua paralleelseid olukordi meie endi tegemistega. Muinasjutud aitavad mõista ja avastada suhteid, lootusi, hirme, ideid ohutult meie enda elust. Muinasjuttu kuulates tuleb lastel silmas pida ja aru saada terviklikust, teineteisega seotud sündmuste ahelast – seeläbi areneb laste mõtlemine (Leppik, 2004). Muinasjutt paneb lapsed kujutlema end rollidesse, mida nad muinasjuttudes on kuulnud.

Muinasjuttude roll jutustamisoskuse arendamises

Muinasjuttude mõju on seda suurem, mida väiksem on laps (Krips, 2017). Lugeses lastele ette erinevaid muinasjutte ning hiljem nende üle lastega arutledes on arengu tegurid märkimisväärsed (Krips, 2017). Hill-Clark (2005) toob välja olulised arengu tegurid, mida annavad lastele muinasjuttude ettelugemine ja arutlus. Need on järgmised: väljendusrikkus keele kasutamisel, oskus kasutada dialoogi ja tekib ka kiirem lugemisvalmidus, tekib oskus seostada põhjust ja tagajärge. Lastekirjandusel, mille üheks alaliigiks on muinasjutt, on väga oluline koht lapse keelelises arengus, sealhulgas ka jutustamisoskuse arengus (Umek, Kranjc, & Fekonja, 2003). Lasteraamatute sh muinasjuttude mõju tegurina on (Umek et al., 2003) ettelugemise, vaatamise, piltide järgi jutustamise äärmiselt positiivse mõju väikelapsele. Lapsed, kellele loetakse ette erinevat lastekirjandust, arutletakse, jutustatakse, nende laste oskus moodustada keerukamaid lauseid ja luua lugusid on kindlasti arenenud paremini, mis on kindlasti kasulik ka jutustamisoskuse arendamiseks (Tulviste, 2008; Hallap & Padrik, 2008).

Kurik (2012) on oma uurimuses välja toonud selle, et lasteraamatute kasutamist koolieelses eas peavad oluliseks ka õpetajad. Väga oluline oskus, mille laps peaks omandama, on oma mõtete suuline edasiandmine, mis on kindlasti vajalik ja paneb aluse arusaadava jutu loomiseks (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Oma uurimuses on Kurik (2012), välja toonud illustratsiooni tähtsuse, mis tekitab lastes huvi raamatute vastu. Siit tuleneb ka võimalus arendada jutustamisoskust pildimaterjali toel. Lastele saab anda ülesandeks jutustada pildil nähtut. Lapsed kasutavad kujutlusvõimet pilte vaadeldes. Siinkohal on oluline täiskasvanu kõrvalolek, kes suunaks ja juhendaks lapsi, et lapsed püsiksid oma jutustusega raamides. Peale pildiraamatute tuleb kindlasti kasutada ka teisi raamatuid, see on veelgi efektiivsem moodus jutustamise toetamiseks (Fountain, 2003). Traumann (2006) osutab oma uurimuses ka ümberjutustamise olulisusele jutustamisoskuse arengus. Olenevalt jutu kuulmise arvust ja kui detailide rohkelt on jutt lapseni toodud, sellest sõltub ka ümberjutustuse kvaliteet. Hallap ja Padrik (2008) viitavad ka sellele, et 5-6-aastaste laste jutustamises on oluline jälgida, et

lapsed annaksid jutu sündmused edasi õiges järjekorras. Seda saab arendada juttude lugemisega, ümberjutustamise või valesti loetud kohtade parandamisega. Jutt võiks olla lapsele tuttav. Muinasjuttude kasutamine on selleks väga tänuväärne võimalus. Jutustamisoskuse arendamise sobilikuks vahendiks saab pidada ka dramatiseeringut. Antud vanuses, siis muinasjuttude ja lühijuttude läbimängu. Soovitav on lisaks kasutada ka arutelu, hinnata tegelaste käitumist, iseloomustada tegelasi ja väljendus viise (Hallap & Padrik, 2008). Lastel tuleb dramatiseeringu paremini välja, kui lugu või muinasjutt on neile tuttav, või nad fantaseerivad ja loovad ise tegelased ja sündmused (Haljak, 2011). Lastele meeldib kuulnud lugusid dramatiseerida, neil on meeles oluline ja oskavad kirjeldada tegelasi ja nende tegemisi. Uuringud on näidanud, et oluline on jutustamisoskust siduda ka õppe- ja kasvatustöö teiste valdkondade ja tegevustega (Moor, 2017).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Muinasjutud meeldivad enamasti kõigile lastele, olles laste igapäevaelu lahutamatu osa (Tsitsani et al., 2012). Varasematest uuringutest (Moor, 2017; Vreimann, 2016; Väljaots, 2018) on selgunud, et muinasjutud on tänuväärseks materjaliks, mille abil saab toetada laste keelelist arengut. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas toimub 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamine Võru linna lasteaedade näitel. Eesmärgist lähtuvalt sõnastati kolm uurimisküsimust:

1. Missugused on õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest laste jutustamisoskuse toetamisel?
2. Millest lähtuvad õpetajad muinasjuttude valikul 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel?
3. Kuidas kasutavad õpetajad muinasjutte 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks?

Metoodika

Valim

Käesolevas kvalitatiivses uurimuses kasutati ettekavatsetud valimit, millest lähtuvalt valitakse uuritavad uurimusse kindlate kriteeriumite alusel (Õunapuu, 2014). Uurimusse kaasati õpetajad, kes õpetasid 5-6-aastaste laste rühmas või olid viimase viie aasta jooksul 5-6-aastaste rühmas õpetanud ning olid oma töös 5-6-aastaste lastega kasutanud muinasjutte.

Viimase viie aasta kriteerium lisati selleks, et õpetajatel oleks ülevaade tööst 5-6-aastastega ning teadmised selles vanuses laste eeldatavatest tulemustest valdkonnas „Keel ja kõne“. Valimisse kuulus viis Võru linna koolieelse lasteasutuse õpetajat (Tabel 1). Kaks õpetajat õpetasid 5-6-aastaste rühmas 2018/19 õppeaastal ja kolm õpetajat õpetasid 2017/18 õppeaastal. Uurimuses osalenud õpetajate tööstaaž ulatus 6 aastast kuni 40 aastani. Uuringus osalenud kaks õpetajat töötasid antud töö autoriga ühes lasteaias ja nendega toimus kokkulepe suusõnaliselt. Kolm õpetajat valiti läbi lasteaedade juhtkondade, neile helistades ja e-kirja teel. Õpetajaid oli uurimustöö teemast, andmete kogumisest ning vastuste anonüümsusest eelnevalt suuliselt teavitatud. Uurimuses asendati konfidentsiaalsuse tagamiseks osalenud õpetajate nimed pseudonüümidega (näiteks Helle, Mai), et uurimuse tulemusi ei oleks võimalik seostada kindlate isikutega ega konkreetsete lasteaedadega.

Tabel 1. Intervjueeritavate andmed

Pseudonüümid	Õpetajate vanus	Õpetajate töökogemus	Laste vanus hetkel rühmas
Helle	40	6 aastat	6-7
Mai	49	7 aastat	6-7
Kati	54	26 aastat	5-6
Mare	54	30 aastat	2-7
Maria	58	40 aastat	6-7

Andmete kogumine

Uurimuse läbiviimiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, kus küsimuste esitamise järjekorra valib uurija ise. Intervjueerija saab vajadusel intervjuu käigus lisada küsimusi või muuta küsimuste sõnastust ning sarnase tähendusega küsimused eemaldada (Hirsijärvi et al., 2005; Laherand, 2008; Öunapuu, 2014).

Intervjuude läbiviimise aluseks oli intervjuu kava, mille töö autor koostas lähtudes

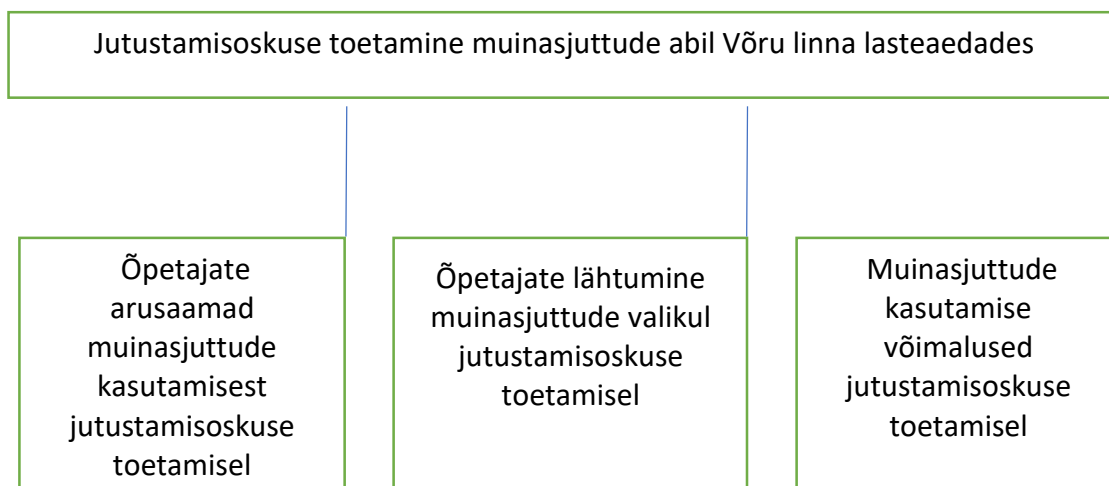
seminaritööst, uurimisküsimustest ja töö eesmärgist. Intervjuu kavas oli 19 küsimust (lisa 1), mis jagati nelja osasse. Intervjuu kava jagunes neljaks osaks. Sissejuhatavas osas olid küsimused, mis häälestasid intervjuueeritavad eelseisvale intervjuule. Esimese osa küsimustega sooviti teada õpetajate arusaamasid muinasjuttude kasutamisel jutustamisoskuse toetamiseks. Teises osas sooviti küsimustega teada saada, millest õpetajad lähtuvad muinasjuttude valikul, et see toetaks 5-6-aastaste laste jutustamisoskust. Kolmanda osa küsimustega sooviti teada saada, kuidas õpetajad kasutavad muinasjutte 5-6-aastaste jutustamisoskuse toetamiseks. Selleks, et tõsta uurimuse valiidsust, viidi ühe õpetajaga läbi piloot intervjuu. Peale pilootintervjuu läbiviimist intervjuu transkribeeriti ja loeti läbi, et olla kindel, kas kõigile küsimustele on saadud piisavalt informatsiooni sisaldavad vastused. Pilootintervjuu transkriptsioon saadeti tutvumiseks ka töö juhendajale. Iga intervjuu järel peeti uurija päevikut, mis aitas kaasa uurimuse paremale dokumenteerimisele (Laherand, 2008; Õunapuu, 2014). Uurijapäevikus kajastati intervjuudel tekkinud mõtted, päevikut täiendati ka peale intervjuude transkriptsiooni (lisa 2). Andmeid koguti 2019. aasta kevadel, milleks viidi läbi 5 poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuu alguses koguti taustaandmeid, millele järgnesid sissejuhatavad küsimused, intervjuu paremaks sujumiseks. Intervjuude kestus oli 16 - 40 minutit. Intervjuud toimusid koolieelsetes lasteasutustes, rühmatoas, rühmakoridoris või lasteaia puhketoas. Intervjuud salvestati mobiiltelefoniga, salvestamiseks kasutati mobiilirakendust Diktofon.

Andmete analüüs

Andmete analüüsimisel kasutati induktiivset kvalitatiivset sisu analüüsi, mis võimaldab üksikandmetelt liikuda üldisemate andmete suunas (Hirsjärvi et al., 2005; Kalmus, Masso & Linno, 2015). Andmete analüüsimist alustati intervjuude transkribeerimisega, mis tähendab intervjuude sõnasõnalist ümberkirjutamist (Laherand, 2008). Transkriptsioonide kirjapanekul kasutati programmi Microsoft Word ja OpenOffice Writer ning helifailide kuulamiseks arvutiprogrammi Windows Media Player ja Voice Walker. Intervjuude salvestisi kuulati mitu korda uuesti ning paralleelselt vaadati üle transkriptsioonid, et kõik oleks kirjas täpselt sama moodi nagu intervjuueeritavate vastustes. Järgnevas etapis alustati andmete kodeerimisega. Uurimisküsimustest lähtuvalt moodustati kolm kodeerimisrühma: missugused on õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest laste jutustamisoskuse toetamisel; millest lähtuvad õpetajad muinasjuttude valikul 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel; kuidas kasutavad õpetajad muinasjutte 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks. Järgnevaks tegevuseks oli avatud kodeerimine ehk koodide lisamine uurija jaoks tekstis olulistele

tekstilõikudele, üksikutele sõnadele või lausetele (Kalmus, Masso, & Linno, 2015; Laherand, 2008). Töö usaldusväärsuse tõstmiseks toimus kolmandas etapis transkriptsioonide teistkordne kodeerimine selleks, et leida, kas tulemused on sarnased (Kalmus et al., 2015). Teistkordsel kodeerimisel leidis töö autor veel mõned koodid, mis lisati olemasolevale kodeeringule. Kui kõik kogutud andmed kodeeriti, hakati moodustama alakategooriaid. Järgnevalt moodustati seostatult uurimusküsimustest kolm peakategooriat (joonis 1). Ala- ja peakategooriate moodustumine on näidatud lisa 3.

Joonis 1. Peakategooriate moodustamine

Peakategooriate alla moodustus 14 alakategooriat. Alakategooriad omakorda moodustusid õpetajate antud intervjuude vastustest.

Tulemused

Siinse analüüsi tulemused esitatakse peakategooriate kaupa. Välja tuuakse ka moodustunud alakategooriad. Alakategooriate juurde on lisatud paremaks arusaamiseks intervjuudes õpetaja antud vastused, mida on keeleliselt muudetud sisust paremaks arusaamiseks.

Õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest jutustamisoskuse toetamisel

Esimeseks peakategooriaks oli *Õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest jutustamisoskuse toetamisel*, millele kujunes 5 alakategooriat: *kaasahaarav ja õpetlik sisu; eakohasus; sõnavaraga seonduv; arusaadav ja huvi pakkuv; illustratsiooni tähtsus*.

Viiest õpetajast nelja arusaama kohaselt on muinasjutu õpetlikkusel ja kaasahaaravusel

väga suur roll. Üks õpetaja mainis ka, et läbi muinasjuttude saab lastele õpetada väärtuskasvatust ja erinevaid elu väärtusi.

Selleks on muinasjutud /muinasjuturaamatud, mis kirjeldavad teatud käitumisnorme. Ja muidugi mingid olukorrad, mis hetkel on rühmas aktuaalsed (Mare). Kaasahaaravust aitab kindlasti luua ka see kui ilmekalt sa muinasjuttu ette kannad. Emotsioonidel on kindel koht. Kui sa kannad muinasjutu lastele ette ilmekalt, tekitab see neis huvi. Monotoonse häälega lugemine pole lastele nii põnev (Maria).

Kõik viis õpetajat olid üksmeelel, et muinasjutt peab olema kindlasti eakohane, mille kaudu toetada laste jutustamisoskust. 5-6- aastaste lastele valitud muinasjutt ei peaks olema enam väga lihtsa sisuga. Üks õpetaja selgitas, et selles vanuses võib kasutada ka lihtsaid muinasjutte nagu „Naeris“ ja „Kakuke“, sest lapsed ei mäleta neid enam. Õpetaja saab ise teksti raskemaks muuta, kohandades neid vastavalt vanusele.

Näiteks meil on poiste rühm kus peamiselt oodatakse muinasjutte kus on lohed ja koletised ning õudsad kohad (Mai). Õpetajad teevad koostööd, kui leitakse vanuselisel midagi sobivat, siis saab seda kasutada (Kati).

Kolm õpetajat lisasid, et muinasjutu sõnavara peab olema samuti lihtne, lapsele arusaadav ja suupärane. Kui on lapsele arusaamatud sõnad või tegevuse kirjeldus, tuleb see kindlasti lapsele lahti seletada ja arusaadavaks teha.

Meie lasteaias on keelepasa rühm ja kasutame ka võrukeelseid muinasjutte, siis tuleb ikka lastele selgitada lisaks mida see sõna eesti keeles tähendab. Lapsed on tublid ja harjunud, sest viibitakse selles, võru keelses keelekeskkonnas. Samuti on osad muinasjutud vanas keeles, siis tuleb need mugavaks teha (Maria).

Illustratsioonide kasutamine oli kõigi vastanute arvates muinasjutu raamatute ja üldse muinasjuttude kasutamise juures olulisemaid komponente. Arvati, et pildid toetavad lapse jutustamisoskust ning aitavad sisu paremini edasi anda.

Minu arvates toetavad illustratsioonid tohutult fantaasia maailma. Pildil on ikka suur osa, ta oskab tänu pildile minna sinna muinasjutu maailma (Mare).

Intervjueeritavate ühiseks arvamuseks oli ka laste endi huvi muinasjuttude vastu, kui ikka lapsi ei huvita, siis on seda väga raske tekitada. Muinasjutt peab lapsi huvitama Mõni õpetaja märkis, et kasutatavate muinasjuttude sisu peaks olema lihtne ja lastepärane ning lapsele arusaadav.

Olen just uusi muinasjutte ise lastele lihtsamaks teinud, jätnud välja keerulised olukorrad (Mare). Sisu ei tohiks olla pikk, sest muidu laste tähelepanu hajub (Maria).

Millest õpetajad lähtuvad muinasjutu valikul, et see toetaks jutustamisoskust

Teiseks peakategooriaks moodustus *muinasjuttude valik, millest õpetajad lähtuvad jutustamisoskuse toetamisel*, mille alla kujunes 4 alakategooriat: *laienev sõnavara; seoste loomine; rahvapärimus; õpetaja intuitsioonist.*

Kõigi viie uuringus osalenud õpetaja arvates lähtuvad nad muinasjutte valides sellest, et muinasjutt aitaks laiendada ja rikastada laste sõnavara. Muinasjuttudes on lastele palju uusi mõisteid, mida arutatakse koos õpetajaga ja kui see jääb lastele meelde on ka sõnavara selle võrra rikkam. Muinasjuttudes on palju omadussõnu ja vastandsõnu, mille mõistmisele aitavad samuti muinasjutud kaasa. Samas tuleb omadussõna ja vastandsõna mõistega kokku puutuda lasteaias õppekavas ja koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas valdkonnas „Keel ja kõne“. Muinasjuttudes leidub palju väljendeid ja sõnu, mida ei kasutata igapäevases kõnes. Intervjueeritavad leidsid samuti, et muinasjutu keel rikastab ja toetab laste jutustamisoskust ning laiendab samas ka sõnavara.

Jälgin lapsi nende mängudes ja märkan, et nad kasutavad muinasjuttudest tuttavaid väljendeid, siis mõtlen „Oo see väljend on kasutuses või“. Vahel on jutus võõraid sõnu, siis need, kes on neid varem kuulnud oskavad ka seletada. Lapsed oskavad peale muinasjutu kuulamist paremini kirjeldada asju, seda saan aru laste sõnade valikust. (Mare)

Õpetajad tõid välja muinasjuttude abistava rolli selles, et lapsed oskavad seostada muinasjuttu enda ümbritseva või oma kogemustega, andes seda edasi oma jutustamisoskusega.

Eriti torkab see silma tüdrukute puhul, kellel siis on Rapuntsli pats või Anna ja Elsa kleit, poisid on rohkem tugevad kangelased, kes võitlevad mõõkadega. muinasjutte või kui on käidud mõnda etendust vaatamas või võrdlevad mõnda kohatud inimest muinasjutu kangelasega. (Helle)

Olulisel kohal muinasjuttude kasutamisel on rahvapärimus, mis tuli välja ka uurimuses osalenud õpetajatelt. Kõik viis õpetajat kasutavad ja peavad oluliseks lasteni tuua rahvapärimus, ja eriti heaks viisiks peeti seda teha läbi muinasjuttude. Rahvapärimuse toomisel lasteni peeti oluliseks jälgida ka eakohasust ning lugude pikkust, mille kaudu saab

toetada laste jutustamisoskust.

Kasutan loomamuinasjutte, Eesti rahva ennemuistseid jutte, lugusid Reinuvader rebasest. Loomamuinasjuttudes on loomal tavaliselt mitu nime, hunt on hallivati mees, vanamees, rebane on reinuvader, kanavaras, kavalpea.(Maria) Minule meenub, et olen kasutanud Särgava muinasjutt „Rebane varastab kalu“, siis „Kuidas loomad endale sabad said“ need kõik kannavad endas rahvapärimit.(Helle)

Uurimuses osalenud viiest õpetajast kõik töid välja selle, et muinasjuttude valikul lähtuvad nad enda intuitsioonist, teemast ja ka rühmas mingist aset leidnud olukorrast, millega seondult on muinasjutte hea kasutada. Küsitletud õpetajad kasutavad tihti ka oma lapsepõlve lemmikmuinasjutte, mis nende ütluste järgi sobivad ideaalselt ka tänapäeval kasutada ja on jäänud õpetajatöös ajatuks klassikaks.

Alati on sobilik kasutada ja meeldib igas vanuses lastele „Kolm karu“, „Punamütsike“, „Sipsik“, „Jussikese seitse sõpra“. Väiksematele kindlasti „Naeris“ ja „Kakuke“, aga neid võib kasutada ka suurematega. (Helle)

Muinasjuttude kasutamise võimalused jutustamisoskuse toetamisel

Kolmanda peakategooria – *muinasjuttude kasutamise võimalused jutustamisoskuse toetamisel* – alla moodustus 5 alakategooriat: dramatiseering, ette lugemine, ümberjutustus, pildiseeriade järjestamine, jutustamine, lõimimine.

Uurimuses osalenud õpetajad töid välja palju võimalusi kuidas muinasjutte kasutada nii, et see toetaks laste jutustamisoskust. Kõik need erinevad moodused on kasutusel õpetajate igapäevatoos. Kõigi viie õpetaja esmane vastus oli dramatiseeringu kasutamine jutustusoskusetootajana. Lavastatakse nii teistele näitamiseks kui ka rühmasiseselt, mis tihti läheb üle laste enda lavastusmänguks.

*Lapsed saavad valida endale kostüümid või meisterdame ise tegelased. (Helle)
Ma ei vali kunagi lastele lugu, mis ei kõneta. Olen kasutanud nii rekvisiite kui ka ilma vahenditeta dramatiseeringut, olen ise jutustaja ja lapsed saavad rolli. Lastele on meeldinud ka pantomiim, teen ise ette ja siis lapsed teevad järele, iga laps lisab juurde oma eripära.(Mare)*)

Tegevus, mida peeti samuti kõigi õpetajate poolt oluliseks jutustamisoskuse toetamiseks, oli ettelugemine. Siinkohal toodi välja ka olulised aspektid, mis kuuluvad ettelugemise juurde. Liiga pikka lugu ei jõua lapsed kuulata, võõrapärased sõnad tuleb

kindlasti lastega läbi arutada. Kui on pilte, siis tuleks neid kindlasti lastele näidata ja võimalusel arutleda. Kõigi intervjueeritavate arvamuse kohaselt on muinasjuttu lasteni hea tuua ka, siis kui õpetaja ise muinasjuttu jutustab. Lapsel tekib õpetajaga pilkkontakt, laps keskendub kuulamisele, mis on ühtlasi heaks jutustamisoskuse toetajaks.

5-6- aastaste puhul kasutangi kõige enam ettelugemist. Õnneks on minu rühma alati sattunud ka lapsed, kes tahavad muinasjutte ja üldse lugusid kuulata.

(Mai) Olen olnud jutuvestja ja lapsed tegutsevad vastavalt jutule. (Kati)

5-6- aastaste lastega saab väga hästi muinasjutte kasutada ümberjutustamisel. Kõik vastanud õpetajad märkisid ühe võimalusena ümberjutustamist. See annab meile õpetajatele hea võimaluse kontrollida kui tähelepanelikult on laps lugu kuulanud, kui palju tal on meeles. Samuti annab see võimaluse kõneprobleemide märkamiseks.

Jutustamise julguse ja oskuse ning kordamise ja mälu treenimiseks kasutan ikka, neid vene jutte. „Kakuke“ on lihtsa dialoogiga, kordused on ruttu ümberjutustatavad, jäävad hästi meelde „Naeris“, „Kolm karu“, „Kuldkalake“. (Mare)

Kolmanda peakategooria alakategooriate osas oleks nagu intervjueeritavatel olnud vastuste osas kokkulepe. Kõik vastanud pidasid jutustamisoskuse toetamisel üheks oluliseks võimaluseks kasutada käsitletava muinasjutu kohta pildiseeriat ja selle järjestamist, mida laps saadab oma jutuga.

5-6- aastaste lastega saab hästi kasutada muinasjutust pildiseeriat ja see võib olla juba keerukamate piltidega, et laps natuke mõtleks ja pingutaks. (Mai)

Uuringus osalejad pidasid oluliseks muinasjuttude kasutamisel, et muinasjutte saaks lõimida kõigi õppevaldkondadega. Kasutades muinasjutte erinevates valdkondades, toetab see samuti jutustamisoskust. 5-6- aastased lapsed oskavad muinasjutte ka ise lõimida oma tegevustesse ja mängudesse.

Muinasjuttu kasutades peaks olema kooskõla koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga ning õppekasvatusliku eesmärgiga. Muinasjutu kaudu saab lõimida kõiki valdkondi, mitte ainult „Keel ja kõne“. Mõne muinasjutuga on hea matemaatikat lõimida näiteks „Kitsetall, kes oskas lugeda kümneni“. Kunstiõpetuses on lapsed käsitletava muinasjutu või siis mingi tegelase joonistanud või maalinud ka volinud ning siis selle põhjal jutustanud mida nad on teinud. (Helle)

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kuidas toimub Võru linna lasteaedades 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamine muinasjuttude abil. Eesmärgini jõudmiseks kasutati Võru linna viie lasteaiaõpetajaga läbi viidud poolstruktureeritud intervjuude induktiivset kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Esimese osa uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest jutustamisoskuse toetamisel. Selgus, et õpetajad peavad oluliseks, et muinasjutud oleksid õpetlikud ja kaasahaaravad. Tulemused on kooskõlas Bettelheimi (2007) mõtetega, et laste jaoks on muinasjutud õpetlikud ja toetavad ning aitavad leida lahendusi erinevatele probleemidele. Õpetajad pakkusid ühe moodusena muinasjutu kaasahaaravaks muutmisel ilmekust ette lugemisel või jutustamisel. Ka Streit (1992) peab jutustamisoskuse arendamise juures oluliseks muinasjutu kaasahaaratavust, kus muinasjutt aitab lapsel samastuda, laps kujutab ennast ühena tegelastest. Muinasjutte valivad õpetajad enda sõnul ka lähtudes põhimõttest, et need oleksid võimalikult laste silmaringi avardavad.

Oluliseks peeti muinasjuttude kasutamisel laste vanust ehk siis eakohasust. Leiti, et 5-6-aastaste laste muinasjuttude sisu ei pea olema väga lihtne, aga samas õpetajad laiendavad ise ka lihtsamate muinasjuttude sõnavara, et see sobiks ka vanematele lastele. Õpetajad muudavad vajadusel muinasjuttus kasutatavaid väljendeid ise lastele suupärasemaks ja selgitavad ning arutlevad koos lastega neile tundmatuid väljendeid. Jutud, mida täiskasvanud lasteni toovad, vajavad sageli täpsemaid selgitusi, täpsustusi ja sobivama sõnavalikut kinnitavad (Hallap & Padrik, 2008). Õpetajad pidasid jutustamisoskuse toetamisel oluliseks muinasjutu raamatus leiduvaid illustratsioone, mille kaudu on lastel muinasjutu sisu kergem edasi anda. Illustratsioonide tähtsust mainib on oma uurimuses ka Kurik (2012), nimetades illustratsioone lastele huvipakkuvateks, pilt on lapsele toeks teksti mõistmisel, toetades jutustamisoskust ning arendades sõnavara. Muinasjuttude kasutamisel õppetegevuses arvestavad õpetajad kindlasti ka laste huvidega, mis seostub Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga (2011).

Teise uurimisküsimusega soovis töö autor teada saada, millest õpetajad lähtuvad, et muinasjutt toetaks laste jutustamisoskust. Õpetajad tõid välja, et muinasjuttude kasutamine on olulisel kohal sõnavara rikastamiseks. Muinasjuttus esinevad uued mõisted, mida tavapäraselt kõnes ei kasutata, aga vajavad lastele kindlasti lahti seletamist ja selgitamist. Muinasjutud on lastele heaks võimaluseks teada saada ning kasutada erinevaid omadussõnu ning vastandsõnu, mis on ka valdkonna „Keel ja kõne“ üheks õppe- ja kasvatuslikuks eesmärgiks (Koolieelse...,

2011). Siin leiab kinnitust ka Hallapi ja Padriku (2008) arvamus, et 5-6-aastaste laste sõnavaras areneb omadussõnade kasutamise oskus, iseloomu, hinnanguid ja käitumist iseloomustavaid sõnu. Lapsed mõistavad ühe sõna mitut tähendust. Intervjuudest ilmnes ka, et muinasjuttude kasutamine aitab lastel seoseid luua. Õpetajate sõnul hakkavad lapsed juba kuulnud muinasjutte seostama äsja kuulnud muinasjuttudega ning lapsed seostavad kuulnud lugusid ka enda kogemustega ümbritsevast.

Uurimuses osalenud õpetajad väärtustavad rahvapärilikke muinasjutte kui ühte jutustamisoskuse toetamise võimalust. 5-6-aastaste lasteni tuuakse seda tihti loomamuinasjuttude kaudu. Ka Linnus (2013) on oma töös välja toonud rahvapärilise kasutamise erinevate mooduste vajalikkuse lasteaias. Lisaks tõid õpetajad välja, et valivad lastele tihti muinasjutte oma äranägemise järgi, teemast, nädalakavast või projektist sõltuvalt, ning on arvamusel, et muinasjutud on lasteaias õpetaja töös ajatu klassika. Kõige sagedasemad muinasjutud, mida küsitluses osalenud õpetajad kasutavad, on loomamuinasjutud, imemuinasjutud, rahvamuinasjutud ja kunstmuinasjutud. Sarnaste muinasjuttu žanrite tihedama kasutuse ning õpetajate muinasjuttu valiku alused tõi oma töös välja ka Erdel (2008).

Kolmandale uurimusküsimusele muinasjuttude kasutamise võimalustest jutustamisoskuse toetamisel olid õpetajate vastused paljuski sarnased. Selle võis tingida ka asjaolu, et enamik õpetajaid tegutseb ikkagi lasteaias õppekava, nädalakava ja koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) järgi. Küsitluses osalenud kahe õpetaja kogemused erinevat liiki dramatiseeringute osas on laialdased nende muinasjuttude kasutamise oskused olid samuti mitmekesised. Kuid kõige olulisemaks pidasid dramatiseeringut ja selle erinevaid vorme kõik õpetajad. Õpetajate vastustest tuli välja, et lavastatakse nii enda rühma siseselt kui ka teistele näitamiseks. Välja toodi häid suhteid Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakonnaga, kus käiakse tihti lavastamas ja teiste lavastusi vaatamas ning Võru Kreutzwaldi ja Võrumaa muuseumiga, kus toimuvad samuti lasteaias lastelavastused ja teiste laste lavastuste vaatamised. Igal vastanud õpetajal on lasteaias erinevaid võimalusi lastega muinasjuttude dramatiseerimiseks: kasutatakse rühmas olevaid kostüüme, teatrilava, tehakse ise näpunukud või käpiknukud. Nii õpetajate öeldu kohaselt kui ka Cecchini (2008) järgi on peamiseks dramatiseerimise liigiks lasteaias rollimäng. Lapsed jäljendavad siin lisaks tegevusele ka sõnaliselt nii inimesi kui ka loomi. Laste vanuse kasvades kasvab ka sõnaline osa.

Uurimusest selgus, et õpetajad kasutavad lastele muinasjuttude ettelugemist ühe võimalusena, et toetada jutustamisoskuse arengut. Õpetajad pöörasid tähelepanu sellele, et lugu, mida lastele ette loetakse, ei tohiks olla liiga pikk ja võõrad ja lastele arusaamatud sõnad

tuleks lastega läbi arutada. Ettelugemist on õppetegevusena nimetanud ka Laasik jt (2008). Üks võimalus, mis toodi 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks välja, on muinasjuttude ümberjutustamine. Ümberjutustus annab õpetajale võimaluse kontrollida lisaks jutustusoskusele ka laste mälu ja kuulamisoskust. Ümberjutustatavad lood ei tohiks olla laste jaoks liiga keerulised ja pikad. Puidet (2008) on samuti välja toonud, et muinasjuttude ümberjutustamisel tuleks jälgida laste tekstist arusaamist ja lapsed peaksid tundma jutu süžeed. Õpetajad olid arvamusel, et pildiseeriade kasutamine aitab samuti kaasa jutustamisoskuse toetamisele. Oldi arvamusel, et 5-6-aastased lapsed saavad hästi hakkama pildiseeriade reastamisega ning pildiseeria ei pea selles vanuses lapsele olema enam väga lihtne. Hallapi ja Traumanni (2011) järgi on pildiseeriade kasutamisel jutustamisoskuses väga vajalik.

Lisaks mainiti, et muinasjutte lõimitakse erinevate õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega. Õpetajate väitel ei ole „Keel ja kõne“ ainus valdkond, mis toetab laste jutustamisoskust. Muinasjutud leiavad uuringus osalenud õpetajate poolt kasutust igas valdkonnas. Kunstitegevustes on lapsed joonistanud muinasjutu järgi ning hiljem õpetajale jutustanud, mida nad pildil kujutavad. Samuti on voolimistehnikas kujutatud muinasjutu tegelasi. Matemaatika õpetamisel on kasutatud loomamuinasjutte, imemuinasjutte. Erdeli (2008) uurimusest selgus, et peamiselt seostavad õpetajad muinasjutte ikkagi valdkonnaga „Keel ja kõne“ ning teiste valdkondadega lõimimine toimub vastavalt õpetaja teadmiste ja loovusele. Paar õpetajat küsitletutest tõid välja ka selle, et väga oluline on õpetajapoolne jutu jutustamine lastele. Õpetajad tõid välja, et lastele jutu ettekandmise pikkuseks kulub aega umbes 15 minutit. Pikemate juttude korral hajub laste tähelepanu ja nad ei suuda pikemalt keskenduda. Õpetajate vastustest lähtuvalt leiab tõestust Streiti (1992) väide, et eelkoolialisele lapsele on jutustatavad muinasjutud väga olulised.

Käesoleval bakalaureusetööl oli mitmeid piiranguid. Esimeseks piiranguks võib pidada asjaolu, et uuringus osalenud õpetajad olid uurijale varasemalt tuttavad ning uurija teadis, kelle poole pöörduda. Teiseks piiranguks oli väike valim, mistõttu ei saa teha üldistusi. Kolmanda piiranguna saab välja tuua ka varasemate uurimuste vähesust antud vanuses lastega, mistõttu on keeruline välja tuua võrreldavaid aspekte. Töö on praktilise väärtusega töö autorile, kellele on kogu bakalaureuse töö kirjutamine õpetlik protsess ja lasteaiale, kus antud töö autor töötab, sest see annab hea ülevaate, kuidas saab 5-6-aastaste laste jutustamisoskust toetada muinasjuttude abil.

Tänuõnad

Töö autor tänab kõiki Võru linna lasteaedade õpetajaid ja nende juhatajaid, kes olid lahkesti nõus osalema ja oma arvamusi ning kogemusi jagama seoses muinasjuttudega. Samuti kuulub suur tänu töö juhendajale, kes toetas igati bakalaureuse töö valmimist. Suured tänud kuuluvad ka töö autori perekonnale mõistmise ja kannatlikkuse eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev: 20.05.2019

Kasutatud kirjandus:

- Bettelheim, B. (2007). *Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus*. Tartu: Atlex.
- Bloom, B., Englehart, M. Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. New York, Toronto: Longmans, Green
- Cecchini, M-E. (2008) How dramatic play can enhance learning. The professional resource for teachers and parents. *Early childhood news*. Külastatud aadressil http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=751
- Erdel, L. (2008). Muinasjuttude kasutamine koolieelse lasteasutuse 6-7-aastaste rühmades. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Fountain, C. R. (2003). A Comparison of Kindergarten Students Who Have Been Exposed to Reading Instruction Using Read Aloud, Real Along, and Picture Walk Methods. Dissertatsioon. Johnson Bible Kolledž.
- Gooden, C.&Kearns, J. (2013). The Importance of Communication Skills in Young Children. Human Development Institute, University of Kentucky. Researchbrief. An update on HDI's research in the field of developmental disabilities. Külastatud aadressil <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED574738.pdf>
- Haljak, R. (2011). Dramatiseeringute kasutamine koolieelse lasteasutuse õppetegevustes emakeele ja võõrkeele õpetamisel. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool.
- Hallap, M., & Padrik, M. (2008). *Lapse kõne arendamine*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Hallap, M. & Padrik, M. (2009). Õppe- ja kasvatustegevuste valdkonnad. Keel ja kõne (lk 26–37). Külastatud aadressil http://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppevaldkonnad_Alusharidus.pdf
- Hallap, M. & Traumann, J. (2011). Teksilooime õpetamine viie- ja kuueaastastele eakohase kõnearenguga lastele. *Eripedagoogika*, 36, lk 22-28.
- Hill-Clark, K.Y.(2005). Families as educators: Supporting literacy development. *Childhood education*, 82(1), 46-47.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Hohr, H. (2000). Dynamic Aspects of Fairy Tales: Social and Emotional Competence through Fairy Tales. *Scandinavian Journal Of Educational Research*, 44(1), 89–103
- Kalmus, A. & T. Vihalemm (Toim), Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

- Karlep, K. (1998). *Psühholingvistika ja emakeeleõpetus*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Karlep, K. (2003). Teksti mõistmine. L, Jago (Toim), *Kõnearendus. Emakeele abiõpe II*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Kask, S. (2017). Tartu linna ja maakonna lasteaiadepetajate uskumused lastekirjanduse kasutamise võimalustest väärtushoiakute kujundamisel ja väärtuskasvatases. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Krips, H. (2017). Klassijuhtimine. Muinasjuttude ja lasteraamatute tähtsusest laste kasvatamisel (lk 163-167). Tartu: Atlex.
- Krusten, R., Kumberg, K., Mürsepp, M., Niitra, M., Ojala, H., Palm, J., Reidolv, M., & Tarrend, A. (2006). *Lastekirjanduse sõnastik*. Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus.
- Kulikovskaya, I. E., & Andrienko, A. A. (2016). Fairy-tales for Modern Gifted Preschoolers: Developing Creativity, Moral Values and Coherent World Outlook. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 233, 53–57
- Kurik, K. (2012). Lasteaiadepetajate arvamused lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Laxen, U. (2005). *Laul, mis leidis sõnad*. Tallinn: Ilo.
- Leinonen, E., Letts, C. & Smith, B. R. (2000). *Narratives and story telling. Children's Pragmatic Communication Difficulties* (lk 92-124). London, Philadelphia: Whurr Publishers.
- Laasik, T., Liivik, M., Täht, M.-E., & Varava, L. (2008) Valdkond „Mina ja keskkond”. E. Kulderknup (Toim), *Õppe-ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 7–25). Tartu: Kirjastus Studium
- Kurik, K. (2012). Lasteaiadepetajate arvamused lasteraamatute kasutamisest laste kooliks ettevalmistamisel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Laugaste, E. (1986). Žanrid. Muinasjutt. Eesti rahvaluule (lk 245–267). Tallinn: Valgus.
- Lennenberg, E. H. (1967). The Natural History of Language. / In: F. Smith, G.A. Miller (Eds.) *The Genesis of Language*, p. 222.
- Leppik, P. (2004). *Lapse ja tema mõtlemise arendamine*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Linnus, E. (2013). Pärimuskultuuri osa väärtuskasvatases Põlva lasteaedades. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Moora, K-K. (2017). Muinasjuttude kasutamine koolieelikutega läbiviidavates õppetegevustes Valga maakonna lasteaedade näitel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

- Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child*. New York: Orion. 107.
- viidatud Krull, E. (2000 j) *Intellekti neli arenguperioodi*. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat (lk 103-117). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Plado, K., Sunts, K. (2015). *Kas tõesti loomad räägivad?* Tartu: Studium
- Puidet, T. (2008). Sidusa kõne areng. *Haridus*, 1-2, 21–23.
- Riis, A. (2007). Muinasjuttude kasutamine loodusvaldkonna teemade käsitlemisel koolieelses lasteasutuses. *Publitseerimata bakalaureusetöö*. Tartu Ülikool.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2008). Kognitiivne areng: Piaget' teooria. M. Veisson (Toim), *Laste arengu mõistmine*. Neljas väljaanne (lk 378–409). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Stadler, M-A., Ward, G-C. (2005). Supporting the Narrative Development of Young Children. *Early Childhood Education Journal*, 33(2), 73-80. Külastatud aadressil <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10643-005-0024-4>
- Streit, J. (1992). Muinasjutt lapse elus. Tallinn: Eesti Antroposoofilise Seltsi kirjastusgrupp.
- Tintso, E-S. (2018). Lasteraamatute valimine ja kasutamine 5-6- aastaste lasteaia laste lugemishuvi äratamiseks lasteaiaõpetajate arvamuse näitel. *Publitseerimata bakalaureusetöö*. Tartu Ülikool.
- Tooming, A. (2014). Logopeedide teadmised ja hinnangud laste jutustamisoskuse õpetamise kohta koolieelses eas. *Publitseerimata bakalaureusetöö*. Tartu Ülikool.
- Tsitsani, P., Psyllidou, S., Batzios, S. P., Livas, S., Ouranos, M., & Cassimos, D. (2012). Fairy tales: a compass for children's healthy development—a qualitative study in a Greek island. *Child: Care, Health And Development*, 38(2), 266–272.
- Tulviste, T. (2008). Kõne areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 39–52). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Umek, L. M., Fekonja, U., Kranjc, S., & Musek, P. L. (2003). The impact of reading children's literature on language development in the preschool child. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11(1), 125–135.
- Vreimann, T. (2016). 5-6-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine muinasjuttude abil. *Publitseerimata bakalaureusetöö*. Tartu Ülikool.
- Väljaots, A. (2018). Muinasjuttude kasutamise võimalused 3-4- aastaste laste kõnearenduses Tartu linna lasteaiaõpetajate hinnangul. *Publitseerimata bakalaureusetöö*. Tartu Ülikool.
- Vygotsky, L. (1962). *Thought and language*. Cambridge, MA: MIT Press. viidatud Krull, E. (2000 j) *Võgotski teooria mõtlemise ja keele arengust*. Pedagoogilise psühholoogia

käsiraamat. (lk 126-134). Tartu. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Külastatud aadressil: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Zehetner, A. (2013). Why fairy tales are still relevant to today's children. *Journal Of Paediatrics And Child Health*, 49(2), 161–162

Lisa 1. Intervjuu kava

Intervjuu kava

Taustaandmed intervjuueeritava kohta

Nimi:

Vanus:

Tööstaaž:

Viimati õpetas 5-6 aastaste rühmas:

Laste vanus:

Intervjuerimise koht:

Sissejuhatavad küsimused

Milline on teie lemmik lapsepõlve muinasjutt ja miks see oli teie lemmik?

Milliseid muinasjutte olete oma töös kõige sagedamini kasutanud?

Millised muinasjutud on Teie arvates töös 5-6 aastaste lastega kõige sobivamad?

Põhiosa küsimused

1. Missugused on õpetajate arusaamad muinasjuttude kasutamisest laste jutustamisoskuse arendamisel?

1.1 Millise sisuga muinasjutud toetavad laste jutustamisoskuse toetamisel?

1.2 Mille alusel valite 5-6 aastastele lastele muinasjutte?

1.3 Nimetage palun muinasjutte, mida olete oma töös kasutanud 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks?

1.4 Milliseid muinasjutte olete oma töös kasutanud 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks? Selgitage palun?

1.5 Millistel viisidel olete lastele muinasjutte esitanud?

1.6 Miks kasutate just neid variante?

1.7 Kuidas muinasjutud laste jutustamisoskusele mõjuvad? Miks?

2. Millest lähtuvad õpetajad muinasjuttude valikul 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel?

2.1 Millest lähtute muinasjuttu valides, et see toetaks 5-6 aastase lapse jutustamisoskust?

2.2 Milline osa on muinasjutul 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel?

2.3 Milliseid 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamise võimalusi pakuvad muinasjutud

2.4 Kuidas lõimite muinasjutte erinevate õppetegevustega?

2.5 Kuidas arendavad ja toetavad muinasjutud 5-6 aastaste laste sõnavara?

3. Kuidas kasutavad õpetajad muinasjutte 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamiseks?

3.1 Millest sõltub muinasjuttude kasutamine 5-6 aastaste laste jutustamisoskuse toetamisel?

3.2 Millest lähtute muinasjuttude kasutamisel õppetegevuses?

3.3 Kuidas olete muinasjutte 5-6 aastaste lasteni toonud, et need toetaksid jutustamisoskust?

3.4 Millest saab järeldada, et muinasjuttude kasutamine on toetanud 5-6 aastase lapse jutustamisoskust?

Lõpetuseks

Soovite te omalt poolt veel midagi lisada?

Soovite te hiljem valminud tööga tutvuda?

Intervjuu lõpetamine ja intervjueeritava tänamine

Lisa 2. Väljavõte uurijapäevikust

<p>Kuupäev: 25.02.19 Aeg: 45 min Koht: Rühma koridor</p>	<p>Esimene intervjuu. Intervjuu toimus rühma koridoris, oli vaikne ja rahulik. Olin ise pabinas ja intervjueritav pabistas oma vastuste pärast. Pabin läks kiiresti üle ja intervjuu sujus hästi, sest tegu oli oma töökaaslasega. Pidin mõnda küsimust täpsustama ja sain hiljem oma küsimusi korrigeerida nende sarnase sõnastuse tõttu./.../</p>
<p>Kuupäev: 21.03.19 Aeg: 40 min Koht: Lasteaia puhketuba</p>	<p>Intervjuu läks väga hästi. Õpetaja andis mulle väga häid ja sisukaid vastuseid. Intervjueritav oli sõbralik ja heatahtlik ning küsis lisaks miks ma sellise töö teema valisin ja uuris teisigi kooliga seonduvaid asju./.../ Sain väga häid vastuseid ja lisaks palju erinevaid näiteid.</p>
<p>Kuupäev: 29.03.19 Aeg: 36 min Koht: Rühma koridor</p>	<p>Olin juba vilunud intervjuerija. Õpetaja, keda küsitlesin oli avatud ja hea suhtleja. Rühmas oli parasjagu käimas „Muti onu“ projekt, ja teatri kuu, siis õpetaja tutvustas mulle kõigepealt, mida nad on teinud. Alates pileтите müügiputkast kuni etenduse kuulutuseni välja. Intervjueritav oskas tuua väga palju näited iga küsimuse juurde./.../ Tundsin ennast vabalt. See oli väga põhjalike vastustega intervjuu.</p>

Lisa 3. Ala- ja peakategooriate moodustumine

